

מרדכי יוסף Mordechai Yossef

1

01:00:17,600 <-- 01:00:00,000
בהתחלה גרנו במחוז גונדר, אזור דבת
במרים דביר, שם הכפר דיר אווהה רופ אל.

2

01:00:27,320 <-- 01:00:17,680
זה ליד כנסייה. אבל המקום שאנו בית
ישראל התגוררנו בו נקרא אבא בהר.

3

01:00:30,320 <-- 01:00:27,400
שם נולדתי וגדלתי.

4

01:00:39,320 <-- 01:00:30,400
לאבא שלי קוראים טרקאי יוסף,
לאימי קוראים אלפוש מתקו.

5

01:00:59,320 <-- 01:00:39,400
אבי עסק בנפחות (ייצור ברזלים), אני גם כן
ראיתי מה שהוא עושה ועזרתי לו בנפחות.

6

01:01:12,320 <-- 01:00:59,400
כך גדלתי עם זה, אבא שלי עסק גם כן
בחקלאות, לכן אני חרשתי בשדה יחד איתו.

7

01:01:19,320 <-- 01:01:12,400
אחרי זה עם הזמן, כשהגעתי לגיל
התבגרות, התחתנתי עם אישתי.

8

01:01:34,320 <-- 01:01:19,400
היא גרה במקום שנקרא מערב קואלה.
אחרי שהתחתנו, גרנו מעט זמן יחד עם הורי.

9

01:01:39,320 <-- 01:01:34,400
עד שנולדו לנו שני ילדים גרנו עימם,
אחרי זה כבר בנינו בית.

10

01:01:47,320 <-- 01:01:39,400
אחרי שנכנסנו לבית חדש, אני המשכתי
בעבודת הנפחות ובחקלאות כפי שלמדתי מאבי.

11

01:01:57,320 <-- 01:01:47,400
עם הזמן נולדו לנו עוד ילדים וחיינו חיים
טובים בדיר אווהה.

12

01:02:10,760 <-- 01:01:57,400
במקום הזה היו לנו (ליהודים) זכויות על
הקרקע כשאר התושבים הנוצרים.

13

01:02:29,760 <-- 01:02:10,840
מה זאת אומרת? חרשנו את השדות שלנו
ללא תשלום או עמלה עבור השימוש בקרקע.

14

01:02:41,760 <-- 01:02:29,840
טוב, כך חיינו ואחר כך...
מכאן והלאה את תשאלי אותי.

15

01:02:46,760 <-- 01:02:41,840
טוב, נחזור קצת אחורה. -אה...
-מה אתה זוכר מהסביבה?

16

01:02:55,760 <-- 01:02:46,840
תסביר לנו איך זה היה, צורת ההתיישבות,
ממה בונים את הבתים? מאבנים או מקש?

17

01:02:59,280 <-- 01:02:55,840
מי בונה את הבתים? מי היה גר בסביבתכם?

18

01:03:07,280 <-- 01:02:59,360
אופן בניית הבתים? - כן, הבית שלכם, שאתה
גדלת בו, איך היה נראה? תסביר לנו.

19

01:03:15,280 <-- 01:03:07,360

כן, הסביבה של הבית איפה שנולדתי
הייתה סביבה מאוד טובה, מקום טוב.

20

01:03:21,080 <-- 01:03:15,360
לגבי בניית הבית, מומחה משרטט את הבית
אח"כ כבר כל האנשים בונים בעזרה הדדית.

21

01:03:32,080 <-- 01:03:21,160
את הבתים בונים מעץ ומעל זה (בגג)
שמים קש. כך בונים את רוב הבתים.

22

01:03:46,120 <-- 01:03:32,160
המקום נחשב למקום מאוד טוב,
אין דבר שלא היה צומח בו.

23

01:03:47,600 <-- 01:03:46,200
חיטה, שעורה, חומס, פול, עדשים,
טף (יבול מיוחד שגדל לרוב רק באתיופיה).

24

01:03:55,600 <-- 01:03:47,680
יחסית לשאר המקומות שהטף היה דליל,
אצלנו גידול הטף היה בשפע.

25

01:04:08,600 <-- 01:03:55,680
אני רוצה לדעת, כמה זמן לוקח לבנות בית?
תסביר לעומק איך בונים את הבית?

26

01:04:15,280 <-- 01:04:08,680
את הבית? -כן, יש לך נכדים בארץ, נכון?
-כן. -אז אם הם רוצים לבנות בית,

27

01:04:20,280 <-- 01:04:15,360
אז איך בונים את הבית? -את הבית
כפי שהסברתי לך... -תסביר לי בפירוט,

28

01:04:27,280 <-- 01:04:20,360
לא רק הסבר כללי. -מה?

-תסביר לי לפרטי פרטים, איך בונים?

29

01:04:32,280 <-- 01:04:27,360

איך עובדים על זה במשך היום?
כמה זמן לוקח לבנות בית? תסביר לי.

30

01:04:42,280 <-- 01:04:32,360

את שואלת על אופן בניית הבית? -כן.
-כפי שאמרתי לך, בהתחלה המהנדס משרטט.

31

01:04:51,280 <-- 01:04:42,360

אחרי שהוא מודד את מה שצריך לבנות,
כמו שאמרתי לך, בונים את זה מעץ לא ממלט.

32

01:05:01,280 <-- 01:04:51,360

לאחרונה בנו את הבתים מפח גלי.
-מי הביא את העצים ומאיפה מביאים את זה?

33

01:05:04,880 <-- 01:05:01,360

מי שמכין את העצים זה בעל הבית
שבונים עבורו. -מאיפה מביאים? תסביר לי.

34

01:05:18,880 <-- 01:05:04,960

לפני שהתחילו לשתול עצי אקליפטוס, כולנו
במשותף הלכנו ליער כדי לחטוב עצים לבנייה.

35

01:05:31,880 <-- 01:05:18,960

טוב. -כך בנינו בתים. -טוב,
אחרי שאתם מביאים את העצים, איך בניתם?

36

01:05:36,600 <-- 01:05:31,960

מה? איך בונים? -כן, כמה ימים לוקח
לבנות בית אחד? תסביר לי.

37

01:05:45,600 <-- 01:05:36,680

טוב, בהתחלה מעמידים את
הקירות באמצעות העמודים, את העמודים,

38

01:05:53,600 <-- 01:05:45,680
מי שמעמיד אותם זה בעל הבית. כדי
לבנות את התקרה, הגג, צריך הרבה אנשים.

39

01:06:01,200 <-- 01:05:53,680
צריך הרבה אנשים שיעזרו במשותף, מכינים
טלה (בירה אתיופית) לכבוד הבונים שעוזרים.

40

01:06:04,200 <-- 01:06:01,280
בן אדם אחד לא יכול לבנות לבדו.

41

01:06:12,200 <-- 01:06:04,280
כמה ימים זה לוקח? -תקיעת העמודים
לוקח הרבה זמן, עד שיתחזקו,

42

01:06:16,200 <-- 01:06:12,280
בניית התקרה יום אחד.

43

01:06:25,200 <-- 01:06:16,280
אחרי זה לכסות אותו בקש לוקח בין שלושה
לארבעה ימים, כדי לשים על זה קש.

44

01:06:34,200 <-- 01:06:25,280
מאיפה מביאים את הקש?
-קרוב לאיפה שיש יבול, או ביער.

45

01:06:44,200 <-- 01:06:34,280
כי ביער, סמוך לעצים יש עשבים גבוהים
שצומחים ומשם אנו מביאים...

46

01:06:54,200 <-- 01:06:44,280
האם אדוני זוכר איך הבית של ההורים
היה נראה בילדותך?

47

01:07:03,200 <-- 01:06:54,280

מה? -הבית שהיה לכם? -הבית?
כן, האם אתה זוכר איך זה היה נראה?

48

01:07:06,600 <-- 01:07:03,280
שאלה טובה. -מה? -עכשיו שאלת שאלה טובה.
-טוב, אז תסביר לנו.

49

01:07:14,600 <-- 01:07:06,680
הוריי היו מאוד עשירים, היה להם
בית דופלקס של שתי קומות

50

01:07:20,600 <-- 01:07:14,680
שנבנה מאבנים, כמו בארץ.

51

01:07:28,800 <-- 01:07:20,680
טוב. - היה להם בית גדול בנוסף לזה
שמיועד למשפחה כולה. -טוב.

52

01:07:35,800 <-- 01:07:28,880
כך חיו הוריי. -מה היה בתוך הבית מבפנים?
-מה? -מה היה בתוך הבית? -מה אמרת?

53

01:07:45,600 <-- 01:07:35,880
ממה שאתה זוכר, מה היה בתוך הבית בפנים?
-בתוך הבית? -כן.

54

01:07:54,600 <-- 01:07:45,680
הבית היה טוב, הכל היה מוכן ומאורגן
בתוך הבית, אפילו... סליחה.

55

01:08:04,600 <-- 01:07:54,680
היו מספרים במקומות אחרים שהבית של
טרקאי יוסף היה מלא כל טוב ושפע.

56

01:08:13,600 <-- 01:08:04,680
יש אמרה שאין בית מושלם, אבל הבית
של טרקאי יוסף היה מושלם.

57

01:08:27,760 <-- 01:08:13,680
איך למדת את עבודת הנפחות של הברזל?
כל עבודת הנפחות הייתה לטובת חקלאות.

58

01:08:41,760 <-- 01:08:27,840
הכלי החשוב שיצקנו היה מחרשה עבור חרישה
ואח"כ יצקנו את ההטבעות להידוק כלי חרישה.

59

01:08:56,760 <-- 01:08:41,840
אחרי זה יצרנו את המגל לקצירת התבואה.
בהתחלה יצרנו את המגל כמו סכין,

60

01:09:07,760 <-- 01:08:56,840
אחרי זה מעקמים אותו לחצי עיגול עם
שיניים כאילו שיוצר ע"י מכונה, זה המגל.

61

01:09:18,760 <-- 01:09:07,840
מאיפה מביאים את הברזל? -מהעיר דבת,
את כלי מחרשה קנינו מעיר גונדר.

62

01:09:29,760 <-- 01:09:18,840
ברזלים מאוד חזקים. -איך הבאתם? ברכב?
-ברכב, שמים אותו מגולגל ועולים לאוטובוס.

63

01:09:55,480 <-- 01:09:29,840
טוב. -כך זה, יצרנו גם גרזן ממתכת
מאוד חזקה, גם את הקרדום אנחנו יצרנו.

64

01:10:03,240 <-- 01:09:55,560
את אלה אנחנו יצרנו...

65

01:10:12,240 <-- 01:10:03,320
מה שאני רוצה שתסביר לי עכשיו, אם אני
רוצה לייצר מחרשה, איך אני עושה את זה?

66

01:10:20,240 <-- 01:10:12,320
מה? מחרשה? -כן, איך מכינים את זה,
מרגע שמביאים את הברזלים מגונדר הלאה?

67

01:10:36,240 <-- 01:10:20,320
טוב, שאלת שאלה טובה. לוקחים עור
של עיזים אחרי שזה עבר עיבוד כמו שצריך,

68

01:10:45,240 <-- 01:10:36,320
ואז מלפפים סביב הקרש, ואז שמים אותו
בתוך בור של פחם, את יודעת מה זה פחם?

69

01:11:00,120 <-- 01:10:45,320
זה פחם מעצים. -טוב, את הבנת מה זה?
-כן. -טוב, ואז שמים את הברזל לתוך הפחם.

70

01:11:05,120 <-- 01:11:00,200
מבעירים את הפחם עם הנפח שעושה את זה
מהצד, בדרך כלל, ילד שיושב איתך ליד.

71

01:11:11,120 <-- 01:11:05,200
אחרי שהפחם בוער כולו שמים את הברזלים
בפנים עד שיהיה חם ובוער.

72

01:11:19,120 <-- 01:11:11,200
מכים בברזל כל עוד הוא חם, או שאחד מחזיק
בברזל ובצד הנגדי מישוה מכה עם פטיש.

73

01:11:31,120 <-- 01:11:19,200
אחרי זה משטחים אותו עד שזה הופך
למחרשה בהתאם למה שאנו צריכים.

74

01:11:45,120 <-- 01:11:31,200
טוב. -סיפרתי לך איך הבערנו, איך נפחנו.
-טוב מאוד. מעולה.

75

01:12:01,880 <-- 01:11:45,200

בילדותך, איך עזרת לאבִיךָ? -כשהייתי ילד
עזרתי בנפחות, הבערנו הפחם, הכנו בברזל.

76

01:12:17,920 <-- 01:12:01,960
באיזה גיל התחלת לעבוד? -אני? -כן. -את
עבודת הנפחות עם אבא התחלתי בגיל 17-18.

77

01:12:29,920 <-- 01:12:18,000
טוב, היית גדול. -מה? -היית מבוגר.
-כן, הייתי מבוגר כי לפניכן רק עזרתי.

78

01:12:42,240 <-- 01:12:30,000
אה, מאיזה גיל התחלת לעזור בנפחות?
-התחלתי... מגיל 8 עזרתי בנפחות.

79

01:12:53,240 <-- 01:12:42,320
עבודת הנפחות היא עבודה קלה,
זה רק לעשות ככה וככה. זה בילדות.

80

01:13:02,440 <-- 01:12:53,320
באיזה גיל התחלת לחרוש? איך למדת?
אני, למשל, אם תגיד לי לחרוש, לא יודעת.

81

01:13:11,440 <-- 01:13:02,520
אה... -אני רוצה שתסביר לי מההתחלה.
-אם זה מההתחלה, אז כפי שאמרתי לך.

82

01:13:22,440 <-- 01:13:11,520
עקבתי אחרי אבא שלי איך הוא חרש ומה הוא
עשה בדיוק, כפי שציינתי יש כלי חרישה...

83

01:13:40,440 <-- 01:13:22,520
חורשים עם שור, עם צמד שוורים, ושמם
עליהם עול ולזה מחברים מחרשה עם מוט ארוך

84

01:13:44,480 <-- 01:13:40,520
שנתקע לתוך האדמה. את המוט הארוך

קושרים עם רצועה מעור.

85

01:14:00,240 <-- 01:13:44,560
כך חורשים הלוך וחזור לאורך התלם
במשך יום שלם.

86

01:14:10,280 <-- 01:14:00,320
באיזה גיל התחלת לחרוש? -מה?
-בן כמה היית כשהתחלת לחרוש?

87

01:14:18,280 <-- 01:14:10,360
כשהתחלתי? -כן? -אני לא יודע,
לא זוכר בדיוק,

88

01:14:20,280 <-- 01:14:18,360
אולי בגיל 12, 13 התחלתי קצת ללמוד.

89

01:14:27,280 <-- 01:14:20,360
העבודה לא הייתה קשה? לא זוכר? -מה?
-העבודה הייתה קשה לך? -העבודה? -כן.

90

01:14:43,280 <-- 01:14:27,360
בהתחלה כן קשה, אחרי שמתרגלים לא קשה.
בגיל 16 חורשים בשדה כמו שצריך.

91

01:14:54,360 <-- 01:14:43,360
גם בשביל יבול הטף, כפי שציינת בהתחלה,
חורשים את האדמה כמו לחיטה ושעורה ופול.

92

01:15:03,160 <-- 01:14:54,440
אבל בשביל הטף חורשים את האדמה מספר
פעמים כדי שזה לא יבלע בתוך עשבים שוטים.

93

01:15:08,560 <-- 01:15:03,240
על מנת שהאדמה תהיה נקייה לחלוטין
חורשים את האדמה הלוך וחזור.

94

01:15:22,560 <-- 01:15:08,640
תקופת זריעת הטף היא בחורף, לא בקיץ,
ביובש, כמו חיטה ושעורה, אלא בחורף.

95

01:15:32,560 <-- 01:15:22,640
גם הנשים לוקחות חלק בעבודה, כדי ללוש את
האדמה עם הרגליים, כדי שלא יצמחו עשבים.

96

01:15:38,560 <-- 01:15:32,640
אחר כך זורעים את הזרעים של הטף.

97

01:15:39,560 <-- 01:15:38,640
החקלאי חורש, אחריו שניים או שלושה אנשים
מערבבים את הזרעים עם האדמה.

98

01:16:00,960 <-- 01:15:39,640
כמה זמן לוקח לו? -כמה... של הטף?
כן, כמה זמן מתחילת הזריעה עד הקצירה?

99

01:16:11,160 <-- 01:16:01,040
טוב, כפי שאמרתי לך ליבול אחר לא לוקח
הרבה, מספיק לחרוש פעם פעמיים.

100

01:16:30,160 <-- 01:16:11,240
לטף צריך לחרוש לפחות שלוש ארבע פעמים.
4 חודשים אחרי הזריעה זה כבר מוכן!

101

01:16:46,200 <-- 01:16:30,240
אח"כ קוצרים. -מי קוצר ואיך מתכוננים לזה?
כל המשפחה קוצרת או איך זה?

102

01:17:06,200 <-- 01:16:46,280
בקציר של הטף, זה יבול מאוד נמוך (קשה),
לכן בבית מכינים הרבה סעודה ושתייה,

103

01:17:12,360 <-- 01:17:06,280

ואז מבקשים מהרבה אנשים לעזור בקציר
לפי הכמות הנדרשת.

104

01:17:20,400 <-- 01:17:12,440
טוב. -כך היה. -אחרי שקוצרים מה עושים?
תסביר לי את התהליך עד הסוף.

105

01:17:38,400 <-- 01:17:20,480
אחרי שקוצרים אוספים את השיבולים ושמים
בערימה במקום נוח וחלק, גבוה ומסודר.

106

01:17:47,400 <-- 01:17:38,480
ליד הערימה הגבוהה מכינים משטח
חלק ונקי ושטיפה במים נקיים.

107

01:17:50,400 <-- 01:17:47,480
את המשטח הייחודי הזה מכינים
רק עבור הטף.

108

01:18:09,440 <-- 01:17:50,480
טוב. -כדי שלא יהיו סדקים בקרקע
או במשטח אנחנו מחזקים את האדמה.

109

01:18:16,440 <-- 01:18:09,520
עם הצואה של הפרות. -טוב?
-אח"כ דשים את השיבולים ע"י השוורים.

110

01:18:25,440 <-- 01:18:16,520
איך? -את כל היבול אנו דשים ע"י השור, את
הטף... -מה הכוונה "דשים ע"י שור"?

111

01:18:46,440 <-- 01:18:25,520
מה? -תסביר לי, אמרת ע"י השור, איך?
-אמרתי לך, אנו אוספים את כל הקציר בערימה

112

01:18:55,440 <-- 01:18:46,520
במקום אחד ואז כדי לדוש צריך להביא את

כמות השוורים בהתאם ולסובב אותם במעגל.

113

01:19:06,440 <-- 01:18:55,520

אחרי שדשים את היבול ע"י השוורים
מפרידים את המוץ מהזרעים ע"י מניפה.

114

01:19:08,560 <-- 01:19:06,520

הרוח מעיפה את המוץ והזרעים
נשארים על המשטח.

115

01:19:17,560 <-- 01:19:08,640

השור לא אוכל את היבול? -כפי שאני יודע
כתוב בתורה "לא תחסום שור בדישו".

116

01:19:26,560 <-- 01:19:17,640

נהגנו לקשור לו את הפה. אבל כפי שאמרת
אולי פעם אחת היה זולל, אחרי זה כבר לא.

117

01:19:38,840 <-- 01:19:26,640

מה נהגת לעשות? -מה? -מה אתה עשית לשור?
-לפעמים חסמתי לפעמים לא.

118

01:20:04,840 <-- 01:19:38,920

אחרי הפרדת הזרעים מהמוץ מה עושים?
-אחרי הפרדת הזרעים מהמוץ אנו שמים לתוך,

119

01:20:13,840 <-- 01:20:04,920

אחרי ששמים בתוך שק ענק, בסוף אנו לוקחים
לבית ע"י חמורים שנושאים את השקים לבית.

120

01:20:17,840 <-- 01:20:13,920

אחרי שמגיעה לבית מעבירים את התבואה
למיכל ענק שיש בבית.

121

01:20:22,880 <-- 01:20:17,920

כמה זמן מרגע הקצירה
עד שנושאים אותו ע"י החמור?

122

01:20:32,880 <-- 01:20:22,960
קוצרים, שמים בערימה במשטח מיוחד.
אם המשטח תפוס ע"י מישהו אחר,

123

01:20:48,880 <-- 01:20:32,960
נשאר בערימה, אם המשטח פנוי דשים אותו,
לוקח בין יומיים לשלושה, תלוי לפי הכמות.

124

01:20:56,480 <-- 01:20:48,960
לקחת הביתה לא לוקח הרבה זמן.
-טוב. -דשים במשותף?

125

01:21:05,120 <-- 01:20:56,560
לא, כדי לדוש לא לוקח הרבה זמן, מספיק
שניים שלושה, או הבעלים גם יכול לבדו.

126

01:21:08,120 <-- 01:21:05,200
הוא יכול עם ילדיו.

127

01:21:24,120 <-- 01:21:08,200
טוב, אמרת לי כשהגעת לגיל הבגרות התחתנת.
כן. -תסביר לגבי החתונה, איך התחתנת?

128

01:21:33,640 <-- 01:21:24,200
איך שידכו לך אישה? מי שידך לך את האישה?
אתה בחרת? זאת הייתה הבחירה שלך בהתחלה,

129

01:21:37,640 <-- 01:21:33,720
או שהוריך הביאו לך? איך ראית אותה?
את כל זה תסביר לנו היטב.

130

01:21:44,640 <-- 01:21:37,720
עכשיו אני רוצה לספר לך לגבי זה. -טוב.
-השאלה ששאלת אותי היא שאלה מאוד טובה.

131

01:21:49,640 <-- 01:21:44,720
זו שאלה שקשורה גם לדת. -טוב.
מה שאמרת, איך אנחנו מתחתנים,

132

01:21:55,640 <-- 01:21:49,720
האם אנחנו רואים לפני כן את הכלה,
האם אנו בוחרים... זאת שאלה טובה.

133

01:22:07,640 <-- 01:21:55,720
אנחנו לא בוחרים, המנהג שלנו באתיופיה
הוא שמי שבחר את הכלה הוא האבא.

134

01:22:12,640 <-- 01:22:07,720
האבא הולך למקום מגוריה של האישה
כדי לשדך את האישה לבנו.

135

01:22:21,640 <-- 01:22:12,720
כך הוא אומר, "באתי לבקש את בתכם לבני",
וכך הוא עומד ומבקש בכבוד, בלבוש מהודר.

136

01:22:37,640 <-- 01:22:21,720
אז סופרים דורות אם יש קירבה ביניהם.
אם אין קירבה עונים לו בחיוב.

137

01:22:40,640 <-- 01:22:37,720
אם הדברים לא ברורים קובעים תאריך אחר,
נוסף, לבירור הקירבה ביניהם.

138

01:22:48,640 <-- 01:22:40,720
בתאריך הנקוב נפגשים אחרי התייעצות
ונותנים תשובה חיובית, אם זה אפשרי.

139

01:22:58,640 <-- 01:22:48,720
אני רוצה לדעת לגביך, איך היה אצלך?
גם אצלי זה מה שהיה, אבי הלך לשדך לי,

140

01:23:14,640 <-- 01:22:58,720

הלך לבקש את ידה, התשובה הייתה חיובית.
ביום החתונה הייתה חגיגה אצלה ואצלי.

141

01:23:21,640 <-- 01:23:14,720
רכבנו על גבי סוסים בליווי של
13 שושבינים כדי להביא את הכלה מהוריה.

142

01:23:29,640 <-- 01:23:21,720
הכלה יוצאת מביתה מכוסה (מטעמי צניעות),
היא נישאת על אחד השושבינים.

143

01:23:45,640 <-- 01:23:29,720
גם בדרך כשהיא על גבי הסוס
היא נשארת מכוסה, כך התחתנתי.

144

01:23:55,040 <-- 01:23:45,720
מה ידעת שאתה צריך להתחתן? מי אמר לך?
-כשאבי הלך לשדך לי ידעתי.

145

01:24:06,720 <-- 01:23:55,120
מה שכן ראינו אצל אחרים, כשהתחתנו,
ראינו שכך זה מתנהל, כך גדלנו.

146

01:24:09,720 <-- 01:24:06,800
זה הרי ידוע מימים ימימה.

147

01:24:26,720 <-- 01:24:09,800
כשאביך הלך לחפש לך אישה, הוא סיפר לך?
-לא, סיפר למשפחה, לא נהוג.

148

01:24:38,720 <-- 01:24:26,800
כשהתחתנו מוודאים ששנינו לא היינו
נשואים לפניכן, שהיא בתולה.

149

01:24:54,720 <-- 01:24:38,800
אז מתי ידעת? -כשקבעו תאריך לחתונה.
בדרך כלל קובעים לחודש חודשיים אחרי,

150

01:25:15,720 <-- 01:24:54,800

אז ידעתי. -מי אמר לך? ספר לי.
-אימי סיפרה לי שעומדים לחתן אותי.

151

01:25:30,720 <-- 01:25:15,800

טוב, מה אמרת? -מה? -מה אמרת?
-מה יש להגיד? שמחתי.

152

01:25:51,720 <-- 01:25:40,720

ביום החתונה עצמו, ספר לי מה עשית?
-הוריי הכינו הכול, חגיגה גדולה.

153

01:26:02,720 <-- 01:25:51,800

שחטו שני פרים, היה הרבה טלה (שתייה),
לי קנו בגדים חדשים שבוע לפני,

154

01:26:07,720 <-- 01:26:02,800

כך הכינו אותי לחתונה,
כל המטלה נפלה על ההורים.

155

01:26:16,720 <-- 01:26:07,800

אתה זוכר כשהלכת לקנות בגדים?
-כן, אני זוכר, הלכנו לעיר דבת.

156

01:26:22,400 <-- 01:26:16,800

שם מדדתי את הבגדים וקנינו,
אחרי זה חזרנו.

157

01:26:39,400 <-- 01:26:22,480

בעיר קנינו מכנסיים וחולצה, בבית תפרו
לכבודי קוטה (בד לבן וגדול לגבר).

158

01:26:53,400 <-- 01:26:39,480

מה שהכינו עבורי לחתונה זה בגד מיוחד,
יוקרתי, חייט יהודי תפר עבורי.

159

01:27:05,400 <-- 01:26:53,480
לגבי השושבינים, אני מבקש מחבריי,
גם אבא שלי מבקש מכמה אנשים שילוו אותי,

160

01:27:11,400 <-- 01:27:05,480
מבקש מחבריו "תלכו בבקשה עם מלקו
כדי להביא את הכלה", כך הלכנו.

161

01:27:20,400 <-- 01:27:11,480
מי שנשאר איתי כל השבוע זה שני מלווים,
אחד נקרא "אגר מיזה" (מלווה קטן בגיל),

162

01:27:29,400 <-- 01:27:20,480
והמלווה השני נקרא "בהר מיזה" (מלווה
בוגר), כך שניהם מלווים וצמודים אליי.

163

01:27:39,400 <-- 01:27:29,480
הם נשארים איתי למשך 7 ימים.
-מה תפקידם? -מה? -מה הם עושים?

164

01:27:53,400 <-- 01:27:39,480
לא עושים משהו, הלכנו לבית הכלה ויש חגיגה
גדולה וריקודים, ותפקיד השושבינים לרקוד,

165

01:28:02,400 <-- 01:27:53,480
כל אחד בתורו במעגל הריקודים,
הצד של הכלה גם רוקדים.

166

01:28:05,400 <-- 01:28:02,480
השושבינים נבחרים במיוחד בשביל זה.

167

01:28:13,080 <-- 01:28:05,480
כמה אנשים הייתם? מה עושים בדרך?
עד שהגעתם לבית...

168

01:28:28,080 <-- 01:28:13,160

כפי שאת אומרת, תפקיד השושבינים
הוא ללוות אותי מכל עבר.

169

01:28:36,080 <-- 01:28:28,160
מי שהיה הבכיר מביניהם היה דודי,
קוראים לו נגטו יוסף, רכב על גבי סוס.

170

01:28:47,080 <-- 01:28:36,160
לפעמים העלה אותי על הסוסה שלא אתעיף,
סוג של רוטציה על הסוסה בדרך.

171

01:28:55,080 <-- 01:28:47,160
אבל השושבינים הולכים ברגל לפנינו
תוך כדי השתעשעות וצחוקים.

172

01:29:06,080 <-- 01:28:55,160
לגבי השאלה "כמה זמן?", לא לוקח הרבה זמן.
מתחילים את הדרך עם עלות השחר ומגיעים

173

01:29:17,080 <-- 01:29:06,160
אצלם בשקיעה כדי לא להגיע מוקדם מידי.
מה? -לא מקיימים את הטקס באור יום.

174

01:29:24,080 <-- 01:29:17,160
אם היינו מגיעים מוקדם מידי היינו
ממתנים במקום מרוחק משם.

175

01:29:35,080 <-- 01:29:24,160
לכן, הצד של הגבר לא יוצא מוקדם מידי,
אלא אם זה רחוק.

176

01:29:49,120 <-- 01:29:35,160
טוב. -בערב חותמים על כתובה, דוד שלי,
כנציג המשפחה, מול אבא שלה וחותמים.

177

01:30:08,120 <-- 01:29:49,200
הצד של הגבר עומדים כשהצד של הכלה ישובים,

חותמים על כתב הערבות (עדים).

178

01:30:17,120 <-- 01:30:08,200
דוד שלי היה הערב מצד הגבר והם גם מביאים
ערב מצד האישה כותבים וחותמים.

179

01:30:33,120 <-- 01:30:17,200
בסיום הכתיבה והחתימה שואלים "פלוני בן
פלוני האם אתה ערב?" האיש עומד ועונה,

180

01:30:38,120 <-- 01:30:33,200
"כן, אני ערב."
בשכונה בונים חופה מאוד גדולה למוזמנים,

181

01:30:45,120 <-- 01:30:38,200
בתוך החופה הגדולה, הצד של האיש
מפנה את המקומות המרכזיים ויושב בצדדים.

182

01:31:00,840 <-- 01:30:45,200
אנחנו כולנו, עם השושבינים, נעמדים
במרכז החופה וחותמים על הכתובה מולם.

183

01:31:11,000 <-- 01:31:00,920
טוב. -אחרי זה הם נשבעים זה מול זה,
"בתי נשואה לך ואני לא אכחיש זאת".

184

01:31:19,000 <-- 01:31:11,080
כך גם הנציג של הגבר נשבע באותו נוסח.
-טוב.

185

01:31:31,000 <-- 01:31:19,080
אחרי שמסיימים מכניסים אותנו לחופה
ומושיבים אותנו במקום שמיועד לנו.

186

01:31:35,000 <-- 01:31:31,080
נותנים לנו מקום מיוחד בנפרד,
מביאים טלה, שתייה חריפה, אוכל,

187

01:31:39,000 <-- 01:31:35,080
ישנים שם ובבוקר הולכים חזרה לבית.

188

01:31:51,000 <-- 01:31:39,080
מתי אתה רואה את הכלה? -מה? -את הכלה?
-בדרך מנסים להציץ ולראות אותה.

189

01:32:02,000 <-- 01:31:51,080
כשנחים בדרך אסור שהיא תשב על האדמה,
היא יושבה על שטיח מעור שהוריה נתנו לנו.

190

01:32:12,000 <-- 01:32:02,080
מכבדים מאוד את הכלה. -טוב. -כשהיא יושבת
בדרך מנסים לראותה, אחרת רק בבית.

191

01:32:28,000 <-- 01:32:12,080
ככה זה היה, למשך שבוע ימים
אנו יושבים בחופה ולא בבית,

192

01:32:29,000 <-- 01:32:28,080
רק אחרי שבעה ימים נכנסים לבית.

193

01:32:37,000 <-- 01:32:29,080
מה הרגשת כשראית אותה? -מצחיקה,
שמחה, איזו הרגשה יכולה להיות?

194

01:32:57,000 <-- 01:32:39,080
מה עושים במהלך שבעה ימים?
-שני השושבינים הצמודים נשארים איתי,

195

01:33:03,000 <-- 01:32:57,080
שאר השושבינים הולכים לעיסוקיהם,
בערב באים אלינו וישנים עמנו בחופה.

196

01:33:06,680 <-- 01:33:03,080

אנחנו נשארים שבעה ימים בחופה.

197

01:33:15,280 <-- 01:33:06,760

מה אתם עושים במשך שבעה ימים?
-ישנים, משתעשעים, נהנים, אוכלים ושותים.

198

01:33:18,560 <-- 01:33:15,360

לא עושים משהו אחר, לא עובדים.

199

01:33:28,600 <-- 01:33:18,640

המפגש ביניכם, ביום הראשון
או ביום האחרון? -ביום הראשון.

200

01:33:41,600 <-- 01:33:28,680

איך שנכנסנו לקחו אותנו למקום יחוד...

201

01:33:45,600 <-- 01:33:41,680

מי לוקח אתכם?
-אמרתי לך שיש שושבינים.

202

01:34:02,280 <-- 01:33:45,680

מה אתם עושים אחרי שבעה ימים? -כלום,
היא משתלבת עם משפחתי ואני יוצא לעבוד.

203

01:34:06,280 <-- 01:34:02,360

האם אתה יודע למה קבעו דווקא שבעה ימים?

204

01:34:10,280 <-- 01:34:06,360

לא יודע, אולי כדי לכבד עוד יותר,
אני לא יודע.

205

01:34:20,280 <-- 01:34:10,360

יתכן גם בגלל הקשרה (אגד של חוטים ששמים
סביב ראשו של החתן) שהקיים שם לחתן.

206

01:34:34,280 <-- 01:34:20,360

שילוב של חוט אדום וחוט לבן שהקיים קושר סביב ראשנו ביום שני בבוקר.

207

01:34:39,280 <-- 01:34:34,360

את "הקשרה" היה אסור להתיר במשך שבעה ימים.

208

01:34:47,680 <-- 01:34:39,360

לכן זה עניין של כבוד, את זה מותר להתיר רק כשנכנסים לבית אחרי שבעה ימים.

209

01:34:58,680 <-- 01:34:47,760

מה זה קשרה? מה המשמעות? -זה היה מנהג של ביתא ישראל בחתונות.

210

01:35:13,680 <-- 01:34:58,760

אמרתי לך, זה מין חוטים בשילוב של חוט אדום, חוט לבן. משלבים אותם זה על זה

211

01:35:17,680 <-- 01:35:13,760

וקושרים אותם סביב הראש, שיראו כקישוט על המצח.

212

01:35:23,680 <-- 01:35:17,760

הקיים שם על החתן אחרי שהוא מברך ומקדש את זה.

213

01:35:39,680 <-- 01:35:23,760

לפני שהולכים אל הכלה שמים את הקשרה? -כן, הקיים בא לבית החתן וקושר את זה.

214

01:35:45,680 <-- 01:35:39,760

מברך ושם את הקשרה על ראש החתן ושולח אותנו אל הכלה.

215

01:36:02,680 <-- 01:35:45,760

את הקשרה קושרים בבוקר מול השושבינים,

אחרי שכולם התאספו בבית החתן.

216

01:36:02,760 <-- 01:36:16,680
אחרי הקשרה, יש חגיגה ראשונה של החתונה
ומשם יוצאים לכיוון הכלה.

217

01:36:16,760 <-- 01:36:25,680
השושבינים הם בחורים חסונים, לכן בדרך
משתעשעים, הולכים "מכות" ומשחקים.

218

01:36:25,760 <-- 01:36:30,720
מגיעים לבית הכלה, וכפי שציינתי בפניך
קודם מיד מתחילים את הטקס.

219

01:36:30,800 <-- 01:36:37,720
אחרי שבעה ימים של החתונה, כדי להתיר
את הקשרה מזמינים את השכנים לכבוד זה.

220

01:36:37,800 <-- 01:36:45,720
יש חגיגה וריקודים לכבוד זה,
אחרי זה מתירים את "הקשרה".

221

01:36:45,800 <-- 01:36:57,720
למחרת, היא נשארת עם המשפחה,
אני הולך לעבודה.

222

01:36:57,800 <-- 01:37:03,680
כשהתחתנת עברת לדירה משלך?

223

01:37:03,760 <-- 01:37:13,680
תלוי לפי ההורים, יש הורים שמוציאים אותך
מהבית מיד לאחר הנישואין.

224

01:37:13,760 <-- 01:37:28,680
אבל ההורים שלי, בגלל שהם היו עשירים
והבית היה מספיק גדול, הם לא רצו שנצא.

225

01:37:37,680 <-- 01:37:28,760
היא הייתה חזקה, בלעדיה שום דבר לא היה
מתבצע, לכן נשארנו עד שנולדו לנו ילדים.

226

01:37:50,680 <-- 01:37:37,760
אחרי שנולדו לנו שני ילדים, כעבור שש
שנים של נישואין, רצינו לעבור לבית חדש.

227

01:37:56,680 <-- 01:37:50,760
במהלך ההתארגנות לעבור לדירה חדשה
אימי חלתה והלכה לעולמה.

228

01:38:03,080 <-- 01:37:56,760
אחרי שאימי נפטרה, חזרנו להתגורר בבית
הוריי כי לא היה מי שיעשה עבודות בית,

229

01:38:10,080 <-- 01:38:03,160
וגרנו עוד שנה עם אבא שלי. אחרי שבע
שנים של נישואין עברנו לבית משלנו.

230

01:38:19,080 <-- 01:38:10,160
לא סירבתם? -מה? -לא אמרתם להם
שאתם רוצים לעבור לבית מרצונכם החופשי?

231

01:38:26,080 <-- 01:38:19,160
יכולנו, אבל אבי היה איש חזק,
לכן לא אפשר לנו.

232

01:38:42,080 <-- 01:38:26,160
אני עבדתי בחקלאות, הן עבדו בבית יומם
ולילה בגלל שהבית היה רגיל לקבל אורחים.

233

01:38:53,080 <-- 01:38:42,160
לא היו נחים. כשעוברים בפעם ראשונה לבית
בונים בית פשוט לצורך שיכון ראשוני.

234

01:38:59,080 <-- 01:38:53,160
לעומת זאת, להוריי היה בית נוסף,
לכן התארגנו לעבור לשם.

235

01:39:08,720 <-- 01:38:59,160
כפי שאמרתי לך כבר קודם, אימי נפטרה,
לכן חזרנו שוב לבית הוריי למשך שנה.

236

01:39:12,720 <-- 01:39:08,800
רק אחרי זה השתכנו בבית החדש.

237

01:39:24,720 <-- 01:39:12,800
כמו שבארץ דואגים למקרר וכו',
שם צריך לדאוג לכלי הגשה לאינג'רה, לאוכל.

238

01:39:32,720 <-- 01:39:24,800
צריך סירים, צריך כלי מניפה לאינג'רה
כשמרימים אותו מהמחבת וכו',

239

01:39:42,720 <-- 01:39:32,800
לכל הרהיטים, מי שמסייע לנו להשיג
זה בעצם כל השכנים, במיוחד הדודות.

240

01:39:48,720 <-- 01:39:42,800
אישתו של דוד שלי, שהכינה כלי חרסינה,
עזרה לנו מאוד.

241

01:40:03,440 <-- 01:39:48,800
במקרה גם, אחרי 3-4 ימים שעברנו לדירה
שלנו אבא שלה (אישתי) ז"ל בא לבקר בכפר,

242

01:40:15,440 <-- 01:40:03,520
כשראה שעברנו לבית חדש כולו שמח
ומיד נתן כסף שהיה לו בהישג יד.

243

01:40:21,440 <-- 01:40:15,520
למחרת היא הלכה לשוק וקנתה את המצרכים

שאנו זקוקים לשימוש בבית.

244

01:40:32,440 <-- 01:40:21,520
כמו מה? -מצרכים לבית, תבלינים,
כל מה שצריך להכנת רוטב.

245

01:40:37,440 <-- 01:40:32,520
היא (אישתי) קנתה בשוק שנקרא
שוק "דרה", שוק גדול.

246

01:40:50,440 <-- 01:40:37,520
כפי שאמרת, לבית צריך הרבה רהיטים,
בהתחלה מסתפקים במועט, עם הזמן מוסיפים.

247

01:40:57,440 <-- 01:40:50,520
אמרת שאמך נפטרה במעבר לבית החדש.
כן! אני זוכר היטב.

248

01:41:04,720 <-- 01:40:57,520
כפי שאמרת, כשאימי הלכה לעולמה,
לפי מנהג ביתא ישראל,

249

01:41:12,720 <-- 01:41:04,800
רק שני אנשים מותר להם להיטמא למת
ולטפל בכל הקשור לגופת המת.

250

01:41:24,000 <-- 01:41:12,800
אחי הגדול ודוד שלי, נגטו,
הם אלה שטיפלו בענייני הקבורה.

251

01:41:26,720 <-- 01:41:24,080
אחרי שהם נטמאו הם אינם רשאים
להיכנס לבית, לפי המנהג באתיופיה.

252

01:41:34,720 <-- 01:41:26,800
כאן בארץ לא שומרים על טומאת המת בגלל
שאין בית מקדש ואין גם אפר פרה אדומה.

253

01:41:41,920 <-- 01:41:34,800
אבל שם כן היה אפר פרה אדומה שהוכן במיוחד
ע"י הקייסים כדי להיטהר מטומאת המת.

254

01:41:50,920 <-- 01:41:42,000
לכן אחי הגדול ודוד שלי נטמאו למת
והמתינו במשך שבעה ימים.

255

01:41:54,920 <-- 01:41:51,000
אחרי שבעה ימים טבלו במים וטוהרו
ע"י אפר פרה אדומה ונכנסו לבית.

256

01:42:10,440 <-- 01:41:55,000
בקשר לזה, גם אני השתתפתי. מי שמטפל
במת זה נקרא מעשה חסד אצלנו.

257

01:42:21,440 <-- 01:42:10,520
כשדודתי נפטרה בשיבה טובה מי שנטמא
וטיפל בגופה היינו אני ואבא שלי.

258

01:42:26,440 <-- 01:42:21,520
הכוונה להיטמא ולקבור את המת.

259

01:42:36,440 <-- 01:42:26,520
המתנו שבעה ימים אחרי תהליך הטהרה
ונכנסנו לבית.

260

01:42:57,440 <-- 01:42:36,520
כשגרנו אצל ההורים שלה, אימא שלה (חמתי)
הלכה לעולמה, שוב אמרו לי לטפל במת.

261

01:43:06,440 <-- 01:42:57,520
הסכמתי לזה משום שידעתי שזה מעשה חסד.
יחד עם דוד שלה, ברהנו ממו, שנינו נטמאנו.

262

01:43:11,840 <-- 01:43:06,520
אחרי הטיפול המתנו שבעה ימים מחוץ לבית.

263

01:43:22,840 <-- 01:43:11,920
אחר כך כשדוד שלי, אבא נגטו, זה שטיפל
באימא שלי, נפטר אחרי תקופה ארוכה,

264

01:43:30,840 <-- 01:43:22,920
גם בו טיפלתי במסירות יחד עם הבן שלו
וכך נטמאנו למשך שבעה ימים.

265

01:43:33,560 <-- 01:43:30,920
3 פעמים במהלך חיי עשיתי מעשה שכזה,
אני נזכר בזה...

266

01:43:55,440 <-- 01:43:33,640
איך מטפלים (בגופה)? -כשמישהו נפטר
מודיעים לכולם שפלוני נפטר, מתקהלים,

267

01:44:09,440 <-- 01:43:55,520
מכינים אלונקה כדי לסחוב את הגופה לבית
העלמין איפה שחפרו את הבור במיוחד.

268

01:44:16,440 <-- 01:44:09,520
במהלך מסע ההלוויה, בדרך, חייבים להניח
את האלונקה עם הגופה על הקרקע שבע פעמים.

269

01:44:30,440 <-- 01:44:16,520
לוקחים מרחק מסוים, מניחים על הקרקע
וכך הלאה. בפעם השביעית נטמן בתוך הבור.

270

01:44:44,440 <-- 01:44:30,520
אחרי טקס הקבורה, האבלים מבקשים
שילוו אותם לבית לסעודת מצווה.

271

01:44:54,960 <-- 01:44:44,520
כולם הולכים איתם לסוכת אבליים, ואוכלים

מזון מהיר שהוכן ושותים טלה אם יש.

272

01:45:02,760 <-- 01:44:55,040
אחרי סעודת המצווה הקהל מתפזר לדרכו.

273

01:45:18,760 <-- 01:45:02,840
אם שמת לב, רוב הדברים מצוינים ע"י 7,
לכן רוצים שהגופה תנוח שבע פעמים עד לבור.

274

01:45:29,760 <-- 01:45:18,840
כשאדם נפטר איך קוברים אותו? עם ארון?
-שאלת אותי שאלה טובה.

275

01:45:45,760 <-- 01:45:29,840
אחד הכלים החשובים לעטיפת הגופה
נקרא מחצלת שעשויה מלכש.

276

01:45:58,760 <-- 01:45:45,840
מכילים את זה היטב בגודל שיתאים לאדם.
מבפנים שמים בד ומעל זה את הלכש.

277

01:46:18,360 <-- 01:45:58,840
לפני כן נהגו לקבור רק עם מחצלת שעשויה
מלכש, לאחרונה ראיתי שקברו גם בארון.

278

01:46:32,360 <-- 01:46:18,440
מיד כשמוציאים את הגופה מהבית, רוחצים
את הגופה ומיד שמים על משטח של עלים.

279

01:46:46,360 <-- 01:46:32,440
בהתחלה המשפחה, הילדים מטפלים, ברגע
שהגופה כבר טמאה צריך להוציא מיד מהבית.

280

01:46:52,360 <-- 01:46:46,440
מי שמוציא את הגופה מהבית
אלה שני אנשים שהוגדרו להיטמא

281

01:47:04,960 <-- 01:46:52,440
כפי שאמרת, צריך לרחוץ קודם, שכחתי לציין.
כן. -כן, רוחצים את הגופה עם מים ועלים,

282

01:47:13,960 <-- 01:47:05,040
מלפפים אותו עם בד ומעל זה מלבישים
אותו בלכש (מחצלת).

283

01:47:20,960 <-- 01:47:14,040
כפי שאמרתי לך, לא נהגנו לקבור בארון,
אלא עם מחצלת שעשויה מלכש.

284

01:47:43,960 <-- 01:47:21,040
בתקופה האחרונה נתקלתי במקרים שקוברים
באמצעות ארון שהוכן מראש ע"י נגרים.

285

01:47:50,960 <-- 01:47:44,040
היו נוצרים בסביבה שגרתם בו?

286

01:47:57,960 <-- 01:47:51,040
כמעט כולם נוצרים.
-ספר לי על... איך היה?

287

01:48:13,960 <-- 01:47:58,040
רוב הנוצרים היו טובים, היו בינינו
קשרי ידידות, מזמינים אותם לחתונה.

288

01:48:30,960 <-- 01:48:14,040
היו גם הרבה ששנאו אותנו, קיללו אותנו,
היו כאלה שזלזלו בנו.

289

01:48:45,960 <-- 01:48:31,040
דבר אחד שאני זוכר, כל דבר שהיהודים
עסקו בו הנוצרים תמיד זלזלו בזה.

290

01:48:55,960 <-- 01:48:46,040

מי שמתעסק בנפחות ובאריג הזה היהודים,
גם המוסלמים עסקו באריגה.

291

01:49:11,080 <-- 01:48:56,040
מי שעסק בקדרות, כלי חרסינה היו רק הנשים
היהודיות, אף אחד אחר לא עסק בזה.

292

01:49:18,000 <-- 01:49:11,160
למרות כל זה, תמיד זלזלו במקצוע שלנו.

293

01:49:22,000 <-- 01:49:18,080
אני רוצה לדעת מקרה שאתה נתקלת בו,
ממה שאתה זוכר.

294

01:49:30,000 <-- 01:49:22,080
אבא שלי עבד בנפחות,
הכנו כלי חרישה ומכרנו בשוק.

295

01:49:44,000 <-- 01:49:30,080
מכרנו כלי חרישה, מגל, גרזן.
בעצם התפרנסנו ממכירת הכלים האלה.

296

01:49:48,000 <-- 01:49:44,080
כך התפרנסתי, ממכירת הכלים האלה.

297

01:49:55,000 <-- 01:49:48,080
למי מכרתם?
-בשוק, הנוצרים.

298

01:50:01,920 <-- 01:49:55,080
היו לך ידידים?
-כן, היו לי הרבה ידידים.

299

01:50:11,920 <-- 01:50:02,000
הייתה איזו אישה אחת, לא זוכר בדיוק,
כשכיבסנו את בגדינו בנהר,

300

01:50:24,920 <-- 01:50:12,000

כנראה עזרתי גם כן, אז היא נדרה נדר
שהיא תראה אותי כאח של בנה.

301

01:50:43,920 <-- 01:50:25,000

כשבנה עמד להתחתן היא ביקשה מאבי לקיים
את הנדר, וכך, ביום החתונה נשבענו זה לזה

302

01:50:49,600 <-- 01:50:44,000

לראות זה את זה כמו אח,
היה לי ידיד כזה.

303

01:51:11,400 <-- 01:50:49,680

טוב. -כן, היה לי ידיד שגר במקום מיוער,
בניגוד אליי שגרתי במקום יבש, מדברי.

304

01:51:18,400 <-- 01:51:11,480

כשבניתי את ביתי הידיד ההוא הביא לי
גזע בשביל העמוד המרכזי של הבית.

305

01:51:29,400 <-- 01:51:18,480

כשבניתי את ביתך הפרטי? -כן, כשהכנו את
העצים לבניית הבית, ידידי הביא לי עמוד.

306

01:51:44,400 <-- 01:51:29,480

כן היה. -אחרי שבניתי כבר את ביתך,
איך הסתדרת?

307

01:52:00,400 <-- 01:51:44,480

אחרי שכבר עברנו לביתנו הפרטי חיינו חיים
נהדרים, נולדו לנו ילדים, חיינו מעולה.

308

01:52:13,400 <-- 01:52:00,480

איך התפרנסת? -מה? -ממה התפרנסת?
-כפי שאמרתי, בנפחות ובמקביל בחקלאות.

309

01:52:22,200 <-- 01:52:13,480
עם אבא שלך או משלך? -שלי. אחרי שכבר
עברתי לבית משלי התפרנסתי בנפרד.

310
01:52:35,200 <-- 01:52:22,280
מי נתן לך קרקע? -מהנוצרי. מעבדים את
האדמה וחולקים איתו שווה בשווה את היבול.

311
01:52:45,200 <-- 01:52:35,280
את הקרקע קיבלתי מהנוצרי,
גם אבא שלי נתן חלקה לחקלאות.

312
01:52:55,200 <-- 01:52:45,280
לאבא שלך הייתה קרקע משלו? -כן.
-אם לאביך הייתה קרקע אז למה לך לא?

313
01:53:04,120 <-- 01:52:55,280
לאבא שלי הייתה קרקע. את תמיד אומרת
לי "ספר לי על עצמך".

314
01:53:20,120 <-- 01:53:04,200
היה לנו שטח גדול שהיה שייך למשפחתי,
קרקע שהיהודים ירשו מימים ימימה.

315
01:53:27,120 <-- 01:53:20,200
היו קרקעות שהדודים שלי לא היו צריכים
לשלם עמלה כדי לעבד את השדות הללו,

316
01:53:29,000 <-- 01:53:27,200
עד שעלינו לארץ (ישראל).

317
01:53:35,000 <-- 01:53:29,080
גם לאבא שלי הייתה קרקע גדולה שלא היה
צריך לשלם עבורה עד שעלינו לכאן.

318
01:53:47,000 <-- 01:53:35,080
ממה שהיה לו אבי נתן חלקה קטנה.

אחרת שילמתי עבור השימוש בקרקע לנוצרים.

319

01:53:58,000 <-- 01:53:47,080

איך סוגרים עסקה על קרקע?

-אני מבקש ממנו להשתמש בקרקע...

320

01:54:11,120 <-- 01:53:58,080

לפני שזה התייקר ההסכם היה שאני

לוקח 2/3, בעל הקרקע מקבל 1/3 מהרווח.

321

01:54:15,120 <-- 01:54:11,200

עם הזמן, כשזה כבר התייקר,

בעל הקרקע דרש חצי חצי.

322

01:54:22,120 <-- 01:54:15,200

למשל, אם הצלחתי לייצר 10 שקים של טף,

הוא לקח 5 שקים ואני לוקח 5 שקים.

323

01:54:28,120 <-- 01:54:22,200

זה לא הפסד?

-בטח שזה הפסד. אין לנו ברירה.

324

01:54:33,400 <-- 01:54:28,200

בטח שכן. הוא מרוויח כמות כזאת

מבלי לעשות משהו, זה הפסד גדול לנו.

325

01:54:37,400 <-- 01:54:33,480

האם יש לך עוד משהו שאתה

מעוניין לספר לי?

326

01:54:43,400 <-- 01:54:37,480

שמרנו שבת בהקפדה יתרה.

327

01:54:58,760 <-- 01:54:43,480

אבל מה שציינת כרגע אלה חגים נוצרים כמו

"קדוש יוחניס" שנחגג כל שנה בסוף החורף.

328

01:55:01,080 <-- 01:54:58,840

אז כולם מצטרפים לחגיגה,
שוחטים כבש לכבוד.

329

01:55:13,080 <-- 01:55:01,160

לידנו גרו עוד 3 מורים, ואנחנו היינו 4
משפחות, ביחד מנינו 7 משפחות של אב בית.

330

01:55:20,080 <-- 01:55:13,160

סה"כ שחטנו שבעה כבשים, כמספר המשפחות.
כל פעם אכלנו אצל משפחה אחרת לפי התור.

331

01:55:35,080 <-- 01:55:20,160

גם בפסח כך חגגנו.
-איך חגגתם את פסח? מה המנהגים?

332

01:55:45,080 <-- 01:55:35,160

בפסח... -מה נהגת לעשות?
-אני אישית לא עשיתי משהו מיוחד.

333

01:55:55,080 <-- 01:55:45,160

כולם חגגו את חג הפסח. לפני כניסת החג
הכנו את כל המזון לכבוד פסח.

334

01:56:00,080 <-- 01:55:55,160

הכנו את החיטה וגרגירי החומוס, היינו
צריכים לברור היטב את החיטה והחומוס.

335

01:56:05,680 <-- 01:56:00,160

טחנו את זה באמצעות מכונת טחינה,
אסור לטחון במהלך חול המועד.

336

01:56:18,320 <-- 01:56:05,760

לקראת כניסת החג, בשעות הבוקר של ערב
החג עצמו מנקים את הכול היטב כדי להכשיר.

337

01:56:32,320 <-- 01:56:18,400
שטיפה, ניקיון וכו'.
קונים קערה שמיועדת ללישת הבצק.

338
01:56:37,320 <-- 01:56:32,400
הייתה הכנה מאוד קפדנית וטובה
לכבוד חג הפסח.

339
01:56:42,320 <-- 01:56:37,400
בחג "הסיגד" ... -כן? -נהגת ללכת
לאמבובר (כפר מרכזי שכל הקהילה התאספה)?

340
01:56:53,920 <-- 01:56:42,400
לא הלכתי, את העיר ראיתי רק פעם, פעמיים.
כפי שאמרתי לך אני הייתי "ילד בית".

341
01:57:00,400 <-- 01:56:54,000
לא יצאתי מהבית, מאוחר יותר התחתנתי,
לכן יצאתי מהבית לעיתים תכופות.

342
01:57:06,600 <-- 01:57:00,480
התלוויתי לאבא שלי כדי לעזור לו
לרתום את הסוסים בדרך.

343
01:57:09,400 <-- 01:57:06,680
האם אי פעם חלית? -כן,
חליתי הרבה פעמים.

344
01:57:19,400 <-- 01:57:09,480
במה חלית? -בכל חלקי גופי, כמו דלקת,
חום וכו'. אלה הכאבים שהיו לרוב.

345
01:57:35,400 <-- 01:57:19,480
מי טיפל בך? מי ריפא אותך כשחלית?
-הלכתי לרופא, או משחה שעזרה לי להתרפא.

346
01:57:42,400 <-- 01:57:35,480

יש כל מיני צמחים, שורשים של צמחי מרפא שהיו מוכרים בסגולתם לרפואת הגוף.

347

01:57:51,400 <-- 01:57:42,480
יש צמח שנקרא "ארג ראסה" (כמו צמח פטל), משיחת הצמח היה מקל על כאבים בין רגע.

348

01:57:56,400 <-- 01:57:51,480
על שאר הצמחים אני מעדיף לדלג עליהם.

349

01:58:13,080 <-- 01:57:56,480
איזה טיפול נותנים לילדים חולים?
-אם הם חולים באבעבועות, יש טיפול מסורתי,

350

01:58:23,080 <-- 01:58:13,160
אחרי זה מחסנים אותם. עם הזמן יש החלמה סופית, אבל אין תרופה מיוחדת לזה.

351

01:58:33,080 <-- 01:58:23,160
החלימו מזה בלי תרופה, לפעמים המחלה הזאת הייתה יוצאת משליטה.

352

01:58:40,080 <-- 01:58:33,160
הייתה מחלת שעלת, בנוסף למחלה שציינתי. השילוב של שניהם יכול לגרום לסכנת חיים.

353

01:58:44,080 <-- 01:58:40,160
ילדים? -כן.

354

01:58:58,080 <-- 01:58:44,160
לוקחים את כל הילדים החולים ומחסנים אותם בעת ובעונה אחת.

355

01:59:05,560 <-- 01:58:58,160
הם חוזרים הביתה ומחלימים טרם התגברות המחלה, את זה אני זוכר.

356

01:59:11,560 <-- 01:59:05,640
תסביר לי על השבת. -הנשים עבדו בבית,
טחנו קמח, הכינו אוכל וכו'.

357

01:59:16,560 <-- 01:59:11,640
ומה עם הגברים?
-עבדו בחוץ, בשדות.

358

01:59:30,560 <-- 01:59:16,640
עבדו בחקלאות, זורעים, דשים, קוצרים
ומביאים לבית. עבדו בנפחות, כריית פחם.

359

01:59:39,560 <-- 01:59:30,640
עבודת כריית הפחם זו עבודה קשה מאוד,
הייתה רחוקה מהבית. הגברים לא עבדו בבית.

360

01:59:46,600 <-- 01:59:39,640
אתה כרית את הפחם? -כן.
-אז ספר לי על זה בהרחבה.

361

01:59:50,600 <-- 01:59:46,680
גבי הפחם? -כן, ספר בהרחבה, מהתחלה,
בלי לשכוח פרט כלשהו.

362

02:00:00,000 <-- 01:59:50,680
את הפחם... -ברוגע. -טוב. -ספר לי.
-את הפחם כרינו במקום רחוק מאוד.

363

02:00:06,000 <-- 02:00:00,080
יוצאים השכם בבוקר, אוספים בערימה גדולה
את כל העצים, אלה עצים מיוחדים לפחם.

364

02:00:16,720 <-- 02:00:06,080
את ערימת העצים מבעירים באש. אחרי בעירה
ממושכת, האש דועכת ויש ערימת גחלים.

365

02:00:23,720 <-- 02:00:16,800
הכרייה הייתה בסמוך לנהר. דולים מים
ומכבים את הגחלים כדי שיישאר פחם.

366

02:00:35,720 <-- 02:00:23,800
הופכים את הגחלים שוב ושוב כדי לוודא
שאין שום אש בוערת.

367

02:00:40,720 <-- 02:00:35,800
אם האש בוערת שוב יש מים בקירבה
כדי לשפוך על זה שוב.

368

02:00:46,720 <-- 02:00:40,800
אחרי זה מכניסים הכול לתוך שק ענק,
מעמיסים את השקים (על גבי חמורים).

369

02:00:54,720 <-- 02:00:46,800
מהבוקר עד רדת החושך עבדנו בכרייה.
הכרייה היא עבודה קשה מאוד.

370

02:01:02,480 <-- 02:00:54,800
עם מה הבאתם את הפחם?
-לעבודת הנפחות, לכלי חרישה, להכנת סכין,

371

02:01:08,480 <-- 02:01:02,560
לקרדום, את אלה מכינים בעזרת הפחם.

372

02:01:16,760 <-- 02:01:08,560
אתם סחבתם את זה על גבכם? -מה?
-אתם סחבתם? -חמורים נשאו את השקים.

373

02:01:22,680 <-- 02:01:16,840
אם זה קל, אנחנו נשאנו את זה,
אם זה רחוק אז באמצעות חמורים.

374

02:01:29,680 <-- 02:01:22,760

כמה אנשים הלכתם (לכריית הפחם)?
-תלוי, כל אחד לפי רצונו.

375

02:01:39,680 <-- 02:01:29,760
אני הלכתי עם ילדיי, שלושתנו יחד.
כל אחד הולך לעסק שלו, זה לא בשותפות.

376

02:01:43,680 <-- 02:01:39,760
כי כל אחד עובד לבדו בנפחות.

377

02:01:49,880 <-- 02:01:43,760
קראו וכתוב באמהרית למדתי לבדי בבית,
אחרי זה כבר קראתי בתנ"ך ממש לעומק.

378

02:02:00,840 <-- 02:01:49,960
מי לימד אותך? ואיך למדת? תסביר לנו.
-טוב, אף אחד לא לימד אותי.

379

02:02:08,480 <-- 02:02:00,920
בשכונה כולנו למדנו יחד אמהרית,
תמיד למדנו (קראו וכתוב).

380

02:02:17,800 <-- 02:02:08,560
בכתיבה לא הייתי מי יודע מה,
אבל לגבי קריאה, קראתי בדיוקנות.

381

02:02:29,280 <-- 02:02:17,880
אז איך למדת? לא הבנתי. -מה? -אם מורה
לא לימד אותך, איך למדתם בשכונה?

382

02:02:44,520 <-- 02:02:29,360
אמרתי לך, היו לנו שכנים מורים, מידי פעם
יצא לנו לשוחח ולשבת לצידם, כך קלטתי.

383

02:02:59,000 <-- 02:02:44,600
היחיד שהלך לבית הספר היה אחי הגדול.
ביה"ס היה סמוך לכנסייה.

384

02:03:02,800 <-- 02:02:59,080
הוא היחיד שהלך ללמוד, אני לא,
משום שהיינו עשירים ואבי לא רצה שאלמד.

385

02:03:09,800 <-- 02:03:02,880
אחי ברח לשם כדי ללמוד, בניגוד אליי.

386

02:03:15,800 <-- 02:03:09,880
אני הייתי ילד טוב (שעזר להורים),
לכן אבא שלי רצה אותי תמיד לידו.

387

02:03:23,840 <-- 02:03:15,880
הייתה משאלת לב ללכת ללמוד? -בטח.

388

02:03:35,000 <-- 02:03:23,920
למה קמת והלכת כדי ללמוד כמו אחיך?
-אחי ברח מגונדר לעיר אסמרה כדי ללמוד.

389

02:03:40,000 <-- 02:03:35,080
לא הלכת אחריו? -לא הלכתי.

390

02:03:43,640 <-- 02:03:40,080
למה?

391

02:03:56,400 <-- 02:03:43,720
כשהוא הלך (ללמוד) אני נישאתי בגיל צעיר
ואח"כ כבר נולדו לנו ילדים.

392

02:04:00,400 <-- 02:03:56,480
בעקבות הילדים נשארתי
בלי הרבה אפשרויות בחירה.

393

02:04:04,400 <-- 02:04:00,480
כדי לגדל את הילדים...

394

02:04:12,920 <-- 02:04:04,480
אבל היה לך רצון? -היה לי רצון עז.

395

02:04:23,920 <-- 02:04:13,000
באתיופיה ידעתי היטב את התנ"ך.
כל ערב הסברתי להם בקשר לדת.

396

02:04:34,920 <-- 02:04:24,000
הסברתי להם על הדת,
אח"כ לפני שעלינו לארץ...

397

02:04:45,800 <-- 02:04:35,000
היו כיסופים וגעגועים לארץ ולעם הזה.
אפילו כתבתי שיר מיוחד.

398

02:04:52,760 <-- 02:04:45,880
זה הולך כך: "בירושלים ה' כרת ברית,
לאברהם, יצחק וליעקב לתת הארץ הזאת,

399

02:04:56,000 <-- 02:04:52,840
"עשה כך שלא נישאר,
אנו בניהם, בגלות.

400

02:05:04,080 <-- 02:04:56,080
"קום עמי התפלל עימי לעבר ירושלים,
בתפילה לה', העלנו לציון".

401

02:05:15,080 <-- 02:05:04,160
"אתם היהודים הרחוקים,
אנו היהודים הקרובים,

402

02:05:23,320 <-- 02:05:15,160
"הדרך סלולה, בואו נהיה אחים"...
כך הייתי מסביר להם.

403

02:05:24,320 <-- 02:05:23,400

אני רוצה שהם יחיו כאן באחוזה וברעות,
שישתלבו היטב עם שאר החברה.

404

02:05:45,320 <-- 02:05:33,320
אני רוצה שישמרו את המסורת שהבאנו
מאתיופיה בשילוב טוב עם הדברים שיש כאן.

405

02:05:53,320 <-- 02:05:45,400
גם לילדיי אני תמיד מסביר, "יש אנשים
חזקים וטובים ששמן הולך לפניהם".

406

02:05:57,320 <-- 02:05:53,400
מייעץ לילדים שיחברו לאנשים
כאלה (כמוכם, או כמוהו) כדי ללמוד מהם.

407

02:06:01,320 <-- 02:05:57,400
להיות אזרחים טובים כדי להיות
חיים טובים בארץ הזאת.

408

02:06:04,520 <-- 02:06:01,400
זה המסר החשוב שאני רוצה
להעביר לדור הצעיר.